

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Capitularia Regvm Francorvm

Additae sunt Marculfi monachi & aliorum formulae veteres, & Notae
doctissimorum virorum

Baluze, Etienne

Parisiis, 1677

Capitulare tertium anni DCCCV. sive altera editio ejusdem capitularis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-19366

Deo inspirante spondeant emendationem peccatorum. Et ut nullatenus per aliqua pramia à Comitibus vel Centenariis absque districta examinatione remittantur.

Et hoc si fecerint, Archipresbyteri, dum hoc cognoverint, nequaquam Episcopis celare audeant, & ab Episcopis, ut dignum est, pro hoc corripiantur.

CAPITVLARE TERTIVM ANNI DCCCV.

S I V E

Altera editio superioris Capitularis, nunc primùm in lucem data ex tribus antiquis codicibus manuscriptis, uno Palatino bibliothecæ Vaticanæ, altero sancti Vincentij Metensis, tertio Navarrico.

AD OMNES GENERALITER.

INCIPIVNT CAPITVLA.

1. D E pace servanda.	13. De perjuriis.
2. De justitiis generalibus.	14. De Advocatis & Iudicibus.
3. <i>Ut viduæ, orphani, & pauperes non despiciantur.</i>	15. De teloneis.
4. De justitia Domni Imperatoris.	16. De fugitivis Clericis sive laicis.
5. De fame, clade, & pestilentia, si evenierit.	17. De liberis hominibus ad servitium Dei se tradentibus.
6. De sublevanda necessitate pauperum tempore famis.	18. De oppressione pauperum.
7. De armis non portandis.	19. De Ecclesiis seu sanctis noviter inventis.
8. <i>Ut de duodecim mansis brumia habeatur.</i>	20. De falsis monetis.
9. De negotiatoribus, quousque procedant.	21. De herbanno.
10. De clamatoribus vel causidicis.	22. De censu regali.
11. De juramento infantium.	23. De latronibus.
12. De juramentis.	24. De liberis hominibus uxores fiscalinas habentibus.

INCIPIVNT SVPRASCRIPTA CAPITVLA ET EORVM TEXTVS.

<i>De pace servanda.</i> III. i. I. DE pace, ut omnes qui per aliqua scelera ei rebelles sunt constringantur. <i>De justitiis generalibus.</i> Ibid. 1. II. De justitiis Ecclesiarum Dei, viduarum, orphanorum, pupillorum. <i>Ut viduæ, orphani, & pauperes non despiciantur.</i> Ibid. III. <i>Ut in publicis justitiis non despiciantur viduæ, orphani, & pauperes clamantes, sed diligenter audiantur primò omnium eorum negotia & causæ.</i>	<i>De justitia Domni Imperatoris.</i> IV. De justitia Domni Imperatoris, ut pleniter fiat inquisita. Ibid. 5. <i>De fame, clade, & pestilentia, si evenierit.</i> V. De hoc quòd si evenierit fames, clades, aut inequalitas aëris, vel alia quæcunque tribulatio, ut non expectetur edictum nostrum, sed statim Dei misericordia deprecetur in loco ubi sit. I. 112. <i>De sublevanda necessitate pauperum tempore famis.</i> VI. Et in presenti anno de famis inopia, ut suos quisque adjuvet, & suam annonam non nimis carè vendat. Et ne foris im-

perium nostrum vendatur aliquid alimoniae.

De armis non portandis.

- III. 4. VII. De armis infra patriam non portandis, id est, scutis & lanceis & loriceis. Si fœdofus quis sit, discutatur tunc quis è duobus contrarius sit ut pacati sint; & distringantur ad pacem, etiamsi noluerint. Et si aliter pacificari nolunt, adducantur in nostram præsentiam. Et si aliquis post pacificationem alterum occiderit, componat illum, & manum quam perjuravit perdat, & insuper bannum dominicum solvat.

Vt de duodecim mansis brunia habeatur.

- Ibid. 5. VIII. De armis in exercitu, sicut antea in alio capitulari mandavimus, ita fervetur. Et insuper omnis homo de duodecim mansis bruniam habeat. Qui verò bruniam habens secum in exercitu non tulerit, omne beneficium cum brunia perdat.

De negotiatoribus, quousque procedant.

- Ibid. 6. IX. De negotiatoribus qui partibus Sclavorum & Avarorum pergunt, quousque procedere cum suis negotiis debeant, id est, partibus Saxonie usque ad Bardenuihc, ubi prævideat Redi; & ad Schesla, ubi prævideat Madalgoz. Ad Magadoburg prævideat Atto. Ad Erpifurt prævideat Madalgoz. Ad Halagestat ipse Madalgoz. Ad Forcheim, ad Brianperg Odulf. Et ad Reginsiburg Odulf. Ad Loricum Warinarius. Et ut arma & brunias non ducant in illis locis ad vendendum. Quod si inventi fuerint portantes, omnis substantia eorum auferatur ab eis, dimidia quidem pars partibus palatij, alia verò medietas inter Comitem & inventorem dividatur & inter jamdictum Missum.

De clamatoribus vel causidicis.

- Ibid. 7. X. De clamatoribus & causidicis qui nolunt consentire Scabineis nec blasphemare eorum judicium, ut unum è duobus agant. Et si indiculum portat de curte, non mittatur in carcerem, sed sub custodia cum ipso indiculo mittatur ad curtem.

De juramento infantium.

- Ibid. 8. XI. Vt infantes qui antea non poterunt propter juvenilem ætatem jurare, modo ut jurent jubeantur.

De juramentis.

- Ibid. XII. De juramentis, ut frustra non fiant, & non aliter nisi senioribus ad utilitatem regiam, & unicuique qui suam justitiam querit. Ceterum qui conjurationis causam agunt, principes conjurationis

capite puniantur, ceteri se invicem flagellent & nares præcidant.

De perjuriis.

XIII. De perjuriis, ut caveantur, & Ibid. 10. non admittantur testes ad juramentum antequam discutiantur. Et si aliter discussi non possunt, separentur ab invicem, & singulariter inquireantur. Et meliores ad testimonium eligantur. Et omnino nullus ad testimonium vel ad juramentum nisi jejunus adducatur. Et ille qui ad testimonium adducitur, si refutatur, dicat ille qui eum refutat & probet qualiter vel quare illum recipere nolit. Et si non potest refutare, recipiat illum, etiamsi nolit. Et de ipso pago, non de altero, eligantur testes, nisi forte longius extra comitatum causa sit inquirenda. Et si quis convictus fuerit perjuri, perdat manum aut redimat.

De Advocatis & Iudicibus.

XIV. De Advocatis & Iudicibus Ibid. 11. Comitum & omnibus publicis auctoribus tales eligantur quales & sciant & velint justè causas terminare. Et ubi mali inventi fuerint, à Missis nostris mittantur meliores. Episcopi & Abbates & Comites pravi veniant ad curtem.

De teloneis.

XV. De teloneis placet nobis ut anti- Ibid. 12. qua & justa telonea à negotiatoribus exigantur, tam de pontibus, quamque & de navigiis, seu mercatis. Nona verò five injusta, ubi vel funes tenduntur, vel cum navibus sub pontibus transitur, seu his similia, in quibus nullum adjutorium iterantibus præstatur, ut non exigantur. Similiter etiam nec de his qui sine negotiandi causa substantiam suam de una domo sua ad aliam aut ad palatium seu in exercitum ducunt. Si quid verò fuerit unde dubitetur, ad primum placitum nostrum quod cum ipsis Missis habituri sumus interrogetur.

De fugitivis Clericis five Laicis.

XVI. De fugitivis Clericis five laicis Ibid. 13. vel etiam feminis, sicut jam in alio capitulari præcepimus, ita fervetur.

De liberis hominibus ad servitium Dei se tradentibus.

XVII. De liberis hominibus qui ad Ibid. 14. servitium Dei se tradere volunt, ut prius hoc non faciant quam à nobis licentiam postulent. Hoc ideo quia audivimus aliquos ex illis non tam causa devotionis quam exercitum seu aliam functionem regalem fugiendo, quosdam verò cupiditatis causa ab his qui res illorum concupiscunt

cunt circumventos audivimus. Et hoc ideo fieri prohibemus.

De oppressione pauperum.

L. 117. XVIII. De oppressione pauperum liberorum hominum, ut non fiant a potentioribus per aliquod malum ingenium contra justitiam oppressi, ita ut coacti res eorum vendant aut tradant. Ideo hæc & supra & hic de liberis hominibus diximus, ne fortè parentes contra justitiam fiant exhereditati, & regale obsequium minuatur, & ipsi heredes propter indigentiam mendici vel latrones seu malefactores efficiantur. Et ut sæpius non fiant banniti, nisi sicut in alio capitulari præcepimus, ita servetur.

De Ecclesiis seu sanctis noviter inventis.

APP. 1. 10. XIX. De Ecclesiis seu sanctis noviter sine auctoritate inventis, nisi Episcopo probante minimè venerentur. Salva etiam & de hoc & de omnibus Ecclesiis canonica auctoritate.

De falsis monetis.

III. 75. XX. De falsis monetis, quia in multis locis contra justitiam & contra edictum nostrum fiunt, volumus ut nullo alio loco moneta sit nisi in palatio nostro, nisi fortè a nobis iterum aliter fuerit ordinatum. Denarij verò qui pensant, & meri sunt, stabiles esse possunt.

De heribanno.

III. 14. XXI. De heribanno volumus ut Missi nostri hoc anno fideliter exactare debeant absque ullius personæ gratia, blanditia, seu terrore, secundum justitiam nostram, id est, ut de hominibus habentes libras sex in auro, argento, bruncis, aramento,

pannis integris, caballis, bovis, vaccis, vel alio peculio, & uxores vel infantes non fiant despoliati pro hac re, de eorum vestimentis accipiat legitimum heribannum, id est, libras tres. Qui verò non habuerit amplius in superscripto pretio valente nisi libras tres, solidi triginta ab eo exigantur. Qui autem non amplius habuerit nisi duas libras, solidi decem. Qui autem non habuerit amplius quàm unam, solidi quinque, ita ut iterum se valeat preparare ad Dei servitium & ad nostram utilitatem. Et Missi nostri caveant & diligenter perquirant ne per aliquod malum ingenium subtrahant nostram justitiam, alteri tradendo aut commendando.

De censu regali.

XXII. Censu regali undecunque legitime exigebat, volumus ut inde solvatur, sive de propria persona hominis, sive de rebus.

De latronibus.

XXIII. De latronibus, sicut jam antea in alio capitulari mandavimus, ita servetur.

De liberis hominibus uxores fiscalinas habentibus.

XXIV. De liberis hominibus qui fiscalinas regias & feminis liberis quæ homines similiter fiscalinos regios accipiunt, ut de herede parentum vel de causa querenda nec de testimonio pro hac re abiciantur. Sed talis etiam nobis in hac causa honor servetur qualis & antecessoribus nostris Regibus vel Imperatoribus servatus esse cognoscitur.

